

FÜGGETLEN UJSÁG

MEZŐGAZDASÁGI, SZÖVETKEZETI ÉS TÁRSADALMI KÉPES HETILAP,
GAZDASÁGI EGYESÜLETEK ORSZÁGOS SZÖVETSEGÉNEK KÖZLÖNYE A MAGYAR NÉP SZÁMÁRA

MEGJELEN MINDEN VASARNAP.

Egészévre . . . 8 korona
Félévre . . . 4 korona
Negyedévre . . . 2 korona
Egyes szám ára 16 fillér.

Felelős szerkesztő:

SZILASSY ZOLTÁN

az Orsz. Magy. Gazd. Egyesület szerkesztő-titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

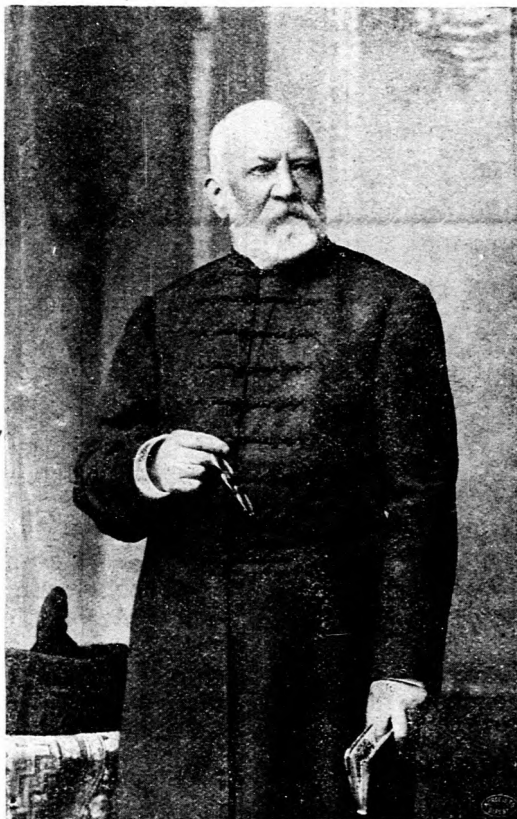
BUDAPEST,

IX. ker., Üllői-út 25. szám. (Köztelek).

Szász Károly.

1829—1905.

Nagy halottunk volt az elmúlt héten, meghalt Szász Károly református püspök, a kitűnő író és műfordító. Egy rendkívüli munkás élet szállt vele együtt sirba. Munkáinak egész könyvtárt kitevő száma hirdeti vasszorgalmát, ezenkívül mint az Akadémia, a Kisfaludy-Társaság s a református egyház vezetőembere is óriási tevékenységet fejtett ki. Az elhunyt püspök idestova már hat esztendeje betegeskedett; 1899-ben ősszel hült meg s ugyanekkor lett beteg a felesége is, aki 1900 tavaszán meghalt. Betegségét a szörnyű csapás csak fokozta és az amugy is öreg ember szemmel láthatólag gyöngült, fogyott, úgy, hogy egyházi funkcióinak végzésében már helyettesíttetnie kellett magát. Legutoljára Szilágyi De-

Szász Károly
református püspök.

zső ravatala felett imádkozott a Kuria palotájában. Azután már annyira meggyöngült, hogy egyáltalán nem tudott dolgozni s az év legnagyobb részét vejenél, Varga Gyulánál, a statisztikai hivatal igazgatójánál Pusztalökön töltötte.

Tudatában annak, hogy belőle már soha sem lesz egészséges ember, éppen két éve lemondott püspöki állásáról s utódjául Baksay Sándort választották meg.

Nagykiterjedésű rokonság gyászolja az elhunytat, kinek szelleme munkái által itt maradt közöttünk. Gyönyörű költeményei, remek imakönyvei és sok szép fordított mű hirdeti az utókor-nak Szász Károly nagyságát. A budapesti kerepesi-uti temetőben helyezték örök nyugalomra.

Jobb és megbízhatóbb magvakat

nem is ajánlhatunk mint a minöket 30 év óta

MAUTHNER ÖDÖN

császár és királyi udvari szállító
magkereskedésében k a p h a t. <<

Uj kormány.

Az elmúlt héten kinevezett miniszterelnök, a régi miniszterelnök. Az új kormány tehát csekély kivétellel a régi marad. A hivatalos lapban megjelent királyi kézirat, mely a kinevezésről szól, a következő:

Kedves báró Fejérváry!

Minthogy a magyar képviselőház többségévé szövetkezett pártokból kormányt alakítani nem sikerült, az államügyeknek más olyan alkotmányos és felelős ellátásáról kell gondoskodnom, amely a törvényhozási tényezőknek alkotmányos együttműködését újra biztosítani alkalmas.

A szövetkezett pártok vezérei előtt legutóbb tett kijelentéseimnek valódi értelméből nyilvánvaló, hogy Magyarországnak alkotmánya által biztosított önállósága tekintetében a szent korona viselője és a nemzet közt teljes összhang uralkodik és ezt az összhangot a két tényező egyike sem akarhatja megzavarni.

Ezekből kiindulva Önt, vonatkozással folyó évi szeptember hó 12-én kelt elhatározásomra, magyar miniszterelnökkommé újból kinevezem, illetőleg ezen eddig is viselt állásában ismét megerősítem és a kormány alakítása iránti javaslatait elvárva, utasítom Önt, hogy az Ön által előterjesztett és általam elfogadott program alapján a jelen válságos helyzetből a kibontakozást alkotmányos uton mielőbb megvalósítani igyekezzék.

Kelt Bécsben, 1905. október 16-án.

FERENC JÓZSEF s. k.

Báró Fejérváry Géza s. k.

Az új kormánykinevezésre az ország hangulata igen lázas lett. A kinevezési okmány tartalmát bírálhatja a legtöbb lap. Ezek a bírálgatások annyira keményhangúak, hogy az egyik függetlenségi napilapot rövid idő alatt harmadszor koboztatta el az ügyészség.

Mi fölöslegesnek tartjuk az ilyen felső kézírathoz beszédet tartani, magyarázatot fűzni, hiszen van a magyarnak józan esze, ismeri nemzetünk történetét és ennél fogva elgondolja azt, amit leírni nem mindig szükség.

Fogyasztási szövetkezetek kongresszusa.

A Magyar Gazdaszövetség középponti fogyasztási és értékesítő szövetkezete a „Hangya“ kötelekbe tartozó falusi fogyasztási szövetkezetek szombaton tartották idei nagygyűlésüket a „Köztelek“ nagytermében. A nagygyűlésre a kötelekbe tartozó szövetkezeteknek háromszáznál több képviselője jelent meg. Ivánka Oszkár elnök megnyitójában megemlékezett Károlyi Sándor grófról, kit betegsége akadályozott a megjelenésben, majd rámutatott a szövetkezetek igazi hivatására. Szervezni kívánja a népet az állam- és társadalombontó törekvések ellen oly módon, hogy föltárják az anyagi és erkölcsi jólét útjait.

Az élénk helyesléssel fogadott megnyitó beszéd után Bernát István tartott előadást a földtehermentesítésről. Utalt arra, hogy nálunk a baj nemcsak igen nagy arányokat ölt; a földbirtok jövedelmének nagyobb felét kénytelen adósságok kamatainak és közszolgáltatások fedezésére fordítani, hanem az is bizonyos, hogy ez a folyamat ellenakció nélkül napról-napra tovább halad, a baj elmérgesül s végül is gazdáink legföljebb sirhatnak majd azután a szabadság után, melyet ötven és egynéhány év előtt annyi lelkesedés közt szereztek meg a földbirtoknak. A földbirtok eladásulása a földbirtokos szabadságának elvesztését jelenti. A nemzet és társadalom szempontjából ennél nagyobb baji elképzelni is alig lehet, mert hiszen az eladósult földbirtokos képtelenné válik szociális és politikai feladataink teljesítésére. Nem lesz hajlandó megőrizni a munkások szabadságát akkor, a midőn a magáét már elveszítette. Attér ezután a részletek vázolására s azzal fejezi be előadását, hogy addig is, míg a törvényhozásnak módjában lesz ezzel a kérdéssel foglalkozni, társadalmi uton mindent meg kell tenni ellene, nevezetesen igénybe kell venni azokat az aránylag olcsó kölcsönöket, melyeket a Kisbirtokosok Hitelintézetével szövetkezett Országos Középponti Hitelszövetkezet nyújt.

A nagy tetszéssel fogadott előadás után Balogh Elemér, a Hangya ügyvezető-igazgatója tartott előadást az egyenlő teherviselésről. Ezzel a jelszóval az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés agitál országszerte s annak érvényesítésére a kereskedelem és pénzügyi minisztériumhoz memorandumot is intézett. Az agitáció éle a fogyasztási szövetkezetek adókedvezménye ellen irányul. Ez ugyan nem több, mint évi 6 korona minden ezer korona befizetett tőke után, de csakis oly szövetkezeteknél, melyek kizárólag tagjaiknak adnak el. Az előadó ezt az elvet igazságosnak tartja, de szükségesnek tartotta megállapítani, hogy a szatócok fizetnek e több adót, vagy pedig a szövetkezetek? Eddig 133 község adatait sikerült beszerezni. Ezekben a fogyasztó szövetkezetek megalakulása előtt 588 szatócs működött s ezek kerek összegben 32,000 korona egyenes adót fizettek, (ma ugyanott 588 szatócs 34,000 koronát). Ezekkel szemben a 133 fogyasztási szövetkezetre 1904-ben 19,000 korona adót róttak. Egy-egy szatócs átlagos adója 60 korona, egy-egy szövetkezeté pedig

A legjobb minőségű háztartási és gazdasági cikkek, hamisítatlan jó italok a legkedvezőbb árakon a fogyasztási szövetkezetek útján szerezhetők meg. A melyik faluban fogyasztási szövetkezetet akarnak létesíteni, a mozgalom kezdeményezői forduljanak a

„Hangya“, a Magyar Gazdaszövetség Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetéhez
BUDAPEST, VIII., Baross-utca 10. szám.

142 korona. Indítványozza, csatlakozzék a kongresszus ezen igazságtalanság megszüntetése végett az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés akciójához, amely végeredményben a szövetkezetek adójának leszállítására vezetne. A kongresszus az indítványt egyhangulag elfogadta.

Szilassy Zoltán országgyűlési képviselő tartott ezután előadást a szövetkezeti értékesítésről. Ismertetett azokat az eredményeket a melyeket a tejszövetkezetek értek el a tejértékesítés terén, ismertetett a Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete által elért eredményeket. Végül kifejti, hogy a fogyasztási szövetkezetek mit tehetnek a borértékesítés terén.

Ezután következett Meskó Pál előadása a földhasznóbérlő-szövetkezetekről. Előadását a verseci kiscsárdák példájának ismertetésével kezdte, a kik Hadzsi Szilárd dr. kezdesére egyelőre közös utépítésre szövetkeztek, majd közösen földet béreltek és vállalkozásuk oly sikerrel járt, hogy ma valamennyinek tekintélyes vagyona van. Az ehhez hasonló példa mutatja, hogy a vagyonosodás útja az, ha a kiscsárdák szövetkezve, hasznóhajtó vállalkozásokba bocsátkoznak. Németh Gábor tartott erre előadást egy falusi szövetkezet vezetéséről és eredményeiről. Miután pedig Szabó Sándor sárospataki jogakadémiai tanár magasztalólag emlékezett meg Károlyi Sándor gróf érdemeiről, az ülést megszakították.

Délután folytatták a tanácskozást. Első sorban Balogh Elemér, a Hangya ügyvezető igazgatója ismertetette a svájci szövetkezetek ellenőrzési rendszerét s ajánlotta meghonosításra, hasonló ellenőrzési rendszert mutatott be Irányi Jenő, a somorjai szövetkezet vezetője is. Ezután a gyakorlati kérdéseket vitatták meg. Balogh Elemér kifejti, hogy a vidéki szövetkezetek kedvezőtlen helyzetben vannak a kereskedőkkel szemben, mivel egyetlen szakértőjük a fizetett üzletvezető, a ki még hozzá gyakran változik, a viszonyokat nem ismeri és a mi fő, a saját érdekét legtöbbször a szövetkezet érdekei fölé helyezi. Ajánlja ennél fogva, szorítsa a szövetkezet igazgatósága az üzletvezető hatáskörét kizárólag csak az árukezelésre és a tagok kiszolgálására és tartsa fenn magának az áru megrendelésének jogát. Többek föl szólalása után Ivánka Oszkár rövid beszéddel berekesztette a kongresszust.

Elkobzott napilap.

A „Független Magyarország” című napilap szerdai számát a vizsgálóbíró rendeletére lefoglalták. A m. kir. postahivatal 72 sz. állomásán, a keleti pályaudvaron megjelent Tabakovics Géza rendőrfogalmazó s ott mintegy 4200 lappéldányt lefoglalt. Ezután megjelent a lap nyomdájában és kiadóhivatalában s a még meglevő lappéldányokat szintén

lefoglalta. A polgári rendőrök és detektívek ezután sorrajárták az elárusító-helyeket s a lappéldányokat magukkal vitték. A vizsgálóbíró a lapot az „Eljen az alkotmány!” című cikk miatt foglalta le, a melynek egy szakaszában királysértést és izgatást lát. Az inkriminált passzus a következő:

„A Burg szomorú, zárkózott épület. Visszhangos folyosóin eltéved a nemzet szava és csak kísértetek felelnek rá vissza. Hát kivel az Isten csodájával állott volna szóba Franklin Benjamin? Ezt a jeles természettudóst különben is kár lett volna a Burgba küldeni, mert ijedten riadt volna vissza. Rájött volna az első napon, hogy nálunk a fejedelmi szó sziklabérce: futó homok. Megtanulta volna, hogy villámhárítója hitvány találmány, mert vannak burgbeli mennykővek, melyek nem felülről és nem egyenesen, hanem oldalról, sunyi fortélylyal és hitvány kanyargással csattannak el. Ahol a természetet így megcsufolják, onnan pusztulni kell a realitásokkal számolni tudó embernek.”

A sárvári selyemgyár pusztulása.

Szombaton délután 5 órakor a sárvári Chardonnes-féle selyemgyárban nagy robbanás történt. A hatalmas gyártelep egy része rombadőlt s a romok egy csomó embert maguk alá temettek. A szerencsétlenséget egy vasszerkezetű fekvő dobkészülékben elhelyezett vegyi anyagnak felrobbanása okozta. Az óriási dob két-három mázsás darabjai a magasba röpülve, a gyártól 4—500 méternyire zuhantak le. A felrobbant telepen és a szomszédos helyen *hatvan munkás dolgozott, kiket az összeomló épület maga alá temetett.* A robbanás után a gyárépület lángba borult. A város, a cukorgyár, a selyemgyár és a szomszédos községek tűzoltósága megjelentek s életük veszélyeztetésével hozzáálltak az épület oltásához, mely a munkásokat maga alá temette. Így sikerült a tüzet este 9 órakor eloltani.

A halottak száma hat. Ezekon kívül még két férfi sebesült meg súlyosan és három nő, akik közül az egyik sebesülése életveszélyes. Sokan könnyebb természetű sérüléseket szenvedtek. A szerencsétlenül járt hat munkást hétfőn délután temették el egyszerre az egész környék óriási részvétele mellett.

A katasztrófa előzményeiről, a robbanás után megindult nyomozás során, Kovács Ferencné, az egyik elhalt munkás felesége e tárgyban a következőket adta elő: „Az uram három nap óta panaszkodott, hogy valami nagy szerencsétlenségtől fél. Azt mondta, hogy már három nap óta olyan nagy nyomást gyakorolnak a tartályban elhelyezett robbanóanyagokra, hogy félni lehet, miszerint minden percben beáll a robbanás. Kovács a robbanás napján azt mondta, hogy nem is megy be a gyárba,

A magyar kir. államvasutak gépgyárának lokomobil oséplőgép és „MILLENNIUM” aratógép gyártmányai a párisi nemzetközi kiállításon a legnagyobb kitüntetést, a GRAND PRIX-t nyerték.

A magyar királyi államvasutak gépgyárának vezérügynöksége

Budapest, Váci-körút 32. szám,

ajánlja a magy. kir. államvasutak gépgyárában készült 4, 6, 8, 10 és 12 lóerejű gőzcséplőkészleteit, 14, 16 és 20 lóerejű compound-locomobiljait,

„MILLENNIUM” legújabb szerkezetű fűkaszaló-, marokrakó- és kévekötő aratógépeit, továbbá: „AGRÁR-DRILL” tolókeres rendszerű sorvetőgépeit, aczellöntésű ekéfével ellátott EKÉIT és egyéb mezőgazdasági eszközeit.

mert szerencsétlenségtől tart. Előérzete nem csalta meg, mert amitől félt, az be is következett."

Lodor János megmenekült munkás azt mondta vallomásaiban: Az első halott, akit a mentők feltedeztek, Csonka Ernő volt. A feje szét volt zúzva s csak a ruhájáról ismerték fel. Kovács Ferenc, Németh Gyula, Csikor János és Nagy Sándor, mindannyian nős emberek, koromká égtek. Testüknek egy paránya sem maradt épen s közülök csak Csikor János volt némileg felismerhető. A legirtózatosabb Pankacsi Károly hullája, akinek a fejét a gyár udvarán találták meg. Ebből kitűnik, hogy ő az a munkás, akit a robbanás ereje darabokra szagatott. Fejét, kezeit, lábait, melyeket különböző helyeken találtak, a hullaházban állították össze.

Súlyosan sebesültek 6-an, könnyebb sebesülést szenvedtek 25-ön. A sebesülteket három orvos vette ápolás alá, a helyszínen bekötötték sebeiket és a kórházba szállították őket.

A sárvári gyár Magyarország egyik legnagyobb gyártelepe. Tulajdonosa gróf Chardonnet Hilaire francia főúr, Sárváron lakik. A gyártelep tizenhat-ezer négyszögölnyi területen létesült és 1 három-, 1 két-, 1 egyemeletes, továbbá 13 földszintes épületből, egy külön épült földalatti szivattyuházból, egy tizennyolc méter magasságu viztoronyból, egy tizenhárom méter magas körkéményből áll. A háromemeletes Ella-pavillonon kívül, amelyben iroda- és csomagolóhelyiségek vannak, valamennyi épületben több-kevesebb robbanóanyag volt.

Az orosz forradalom.

Napról napra rosszabbodik ismét a helyzet Oroszországban. A múlt héten is három ponton rendelkeztek el ostromállapotot: Tiflisben, Kievdében és Moszkvában, amelyeknek elb. rrikádozott utcáin formális harcot folytatnak a forradalmár sztrájkolók a kozákokkal. A helyzet Péterváron is veszedelmes kezd lenni; a vasuti alkalmazottak általános sztrájkba készülnek állni; úgy látszik, hogy a korábbi véres események megismétlődése kikerülhetetlen lesz.

A „FUGGETLEN UJSÁG“-ban megjelent képek lemezeit (kliséket) olcsón kölcsön adja, esetleg eladja a „FUGGETLEN UJSÁG“ kiadóhivatala, (Budapest, IX. kerület, Üllői-ut 25. sz.)

Élelmi szerek értékesítését eszközölk az előírt % mellett. Felvilágosítást és csomagolási utasítást ingyen nyújt tag. k és nem tagoknak.

Azonnali készpénz-
 elszámolás.

MAGYAR GAZDÁK VÁSÁRCSARNOK ELLÁTÓ
SZÖVETKEZETE

HATÓSÁGI KÖZVETITŐ

Budapest Székesfőváros Központi Vásárcsarnokában.
SÜRGÖNYCZIM: AURORA—BUDAPEST.

Értékesítésre elfogad: Husnemüket, füstölt húst, vadakat, szárnyasokat — élő és leölt állapotban, tojást, vaját, halat, burgonyát, káposztát, zöldségféléket, gyümölcsöt stb.

• SZÖVETKEZETI ÉLET •

A magyarvári szarvasmarhatenyésztő egyesület tejszövetkezetei.

Az elmúlt esztendő sok tekintetben hátrányára volt a tejszövetkezetek eredményes munkálkodásának.

Mosonban ezt nem igen lehet észrevenni. A szövetkezetekbe beszállított tejmenyiség ugyan kevesebb a korábbi üzletévben kimutatottnál, de mert a tejet jobban sikerült értékesíteni, a bevétel mégis meghaladta az előző esztendő összegét. Az 1903/4. évi üzletévben beszállítottak a tagok 4.398.374 liter tejet, míg 1904/5-ben csak 4.056.097 litert; tehát kevesebbet 332.277 literrel. A bevétel pedig 450.441-ről 453.367 koronára emelkedett fel, a többlet 2926 K.

A szövetkezetek egy részének a szerződésai már meg voltak akkor újítva, a mikor a takarmány-szükség nyilvánvalóvá vált. Az egyesület ekkor lépéseket tett aziránt, hogy a vevők javítsanak az árakon.

Azzal hatottak rájuk, hogy a szerződéseket további egy évre meghosszabbították. Egyik legnagyobb vevő, a főhercegi uradalom pedig önként felajánlotta a teli hónapokra a literenkénti 13 85 fillér szerződés szerinti tejár helyett, előbb a 15, utóbb pedig a 16 filléres árat. A fentebb kimutatott évi bevételhez hozzájön még egy igen jelentékeny összeg, a körülbelül harmadfél millió lefőlözött tejnek az értéke, a mi ugy 100,000 koronára tehető. Kezelési költség 44,879 korona volt és így a mosoni 21 tejszövetkezetbe tömörült 1995 kisgazda 3699 darab tehénnel egy pár év alatt több mint félmillió kor. hasznot látott — csupán a tejből. Egy gazdára átlagban 227 50, egy tehénre pedig 122 56 korona esett. Ezzel szemben, mint Ujhelyi mondja — aki a szarvasmarhatenyésztő egyesület lelke — nincs egy olyan tejszövetkezeti tag gazda sem, akinek megkevesbedett volna a szemes gabonatermése, ha talán kisebb területen termeszt is most gabonát. Jobban trágyázza földjeit, okszerűbben műveli, bevezeti az ugartarítás helyett a takarmánytermesztést.

Ahogy ezeket a szövetkezeteket vezetik, azt mint követendő eljárást, kiterjeszteni volna kívánatos az egész ország területére.

Nagy gondot fordítanak arra is, hogy a jó fejőstehenek beszerzése iránt meg legyen a kellő érdeklődés. Versenyeket rendeznek ezen célból, ami igen szép eredményekkel jár. Bebizonyosodott már eddig is az, hogy a szóban levő kisgazdák tehenei tejelés dolgában elérik, sőt részben el is hagyják az uradalmi fejésátlagot. A borjunak való tej felszámításán kívül a szövetkezetbe beszállítottak ez évben

egy-egy tehén után átlagosan: a szolnoki versenyzők 1887, a levéliek 2196 és az ilmiciek 2226 litert. Ezek mindegyike jobb az uradalmi átlagnál, ami bizony igen szép dolog. És van rá remény, hogy a szakértő vezetés mellett a jövőben még kedvezőbb lesz az arány.

A mi az árak fejlődését illeti, itt is szembe-tűnő eredményeket láthatunk. 1902-ben a tej literje 11:51, 1903-ban 11:66, 1904-ben 12:01, az idén pedig 12:40 fillérjével értékesült. A tejszövetkezeteket gyámlító egyesület azonban még ezzel sem éri be. Ujabbban néhány szövetkezetnél már megkezdették a sajt gyártását, mely több jövedelmet látszik hozni, mintha a tejből vaját készítenék.

Látva a mosoni eredményeket, miként lehet az mégis, hogy némely helyen a tejszövetkezetek oly lassan szaporodnak és oly silány sikereket érnek el? Minden a vezetéstől függ, tehát legyünk rajta, hogy a vezetéskor hiányosság ne legyen. Ez a siker titka.

A belgiumi Fogyasztó Szövetkezetek Szövetsége kötelékébe 1904. év végén 95 szövetkezet tartozott. Ezenkívül üzleti összeköttetést tart fenn 169 szövetkezetrel. Az üzletrészek összege 1904. év végén 54,800 márká, a forgalom 1:3 millió márká, tehát esőkettenést mutatott fel az 1903-ik évi üzleti forgalommal szemben, minek magyarázata főleg az árhanyatlás. A szövetség titkára, Serwy, most állítja össze a munkásszövetkezetek statisztikáját és arra az eredményre jut, hogy Belgiumban 198 fogyasztó és 25 termelő szövetkezet működik. Ezek közül 23 szövetkezet tart fenn szövetkezeti sütődét, 50 áru-raktárt és 125 nemesak élelmi, hanem ruházati cikket is oszt szét a tagok között.

Nyíralóközönség és a szövetkezés. A főváros környékén levő falvakat a nyár elején ellepik a fővárosi vendégek. Számuk évről évre növekedőben van és még inkább mondhatnánk ezt, hogyha az élelmiszerekkel való ellátás kifogás alá nem esnék. Örömmel látjuk ma már minden irányban, hogy ahol valamely nehézséget el kell háritani, ott az emberek szövetkeznek. A napokban Jeszenszky Pál meghívására a Verőcén nyíraló közönség értekezletre jött össze, a melynek eredménye az lett, hogy a „Hangya”, a Magyar Gazdaszövetség fogyasztó és értékesítő szövetkezete kötelékében fogyasztási szövetkezetet alakítottak. Az új szövetkezeti intézmény a jövő tavasszal kezdi meg működését. A jó példán felbuzdulva, kívánatos volna, hogy a nyíralóközönség másutt is szövetkezetekbe tömörüljön.

Uj pinceszövetkezet. Ezek a szövetkezetek, hiányozván a vezető, irányító központ, manapság még kicsiny számban alakulnak. Pedig hol a feltételek megvannak és alkalmas vezetőség található, a pinceszövetkezetek nagyon is jelentékeny munkát végezhetnek. Mostanában Kisküküllő vármegye szőlőgazdáinak sikerült nagyobb arányú mozgalmat indítani, amelyek eredménye az, hogy Dicsőszentmártonban megalakult a pinceszövetkezet az Országos Központi Hitelszövetkezet támogatásával. Működése az egész vármegye területére ki fog terjeszkedni.

Előfizetési felhívás.

1905. október hó elsején új előfizetést nyitottunk a „FÜGGETLEN UJSÁG“-ra

A kinek előfizetése szeptember hó 30-án lejárt, azt kérjük, sziveskedjék előfizetését mielőbb megújítani, nehogy a lap szétküldésénél zavarok álljanak be.

Az előfizetési pénzek beküldésére az *utalványokat* elküldöttük külön levélben.

Előfizetési ár:

**Egész évre 8 korona, félévre 4 korona,
negyedévre 2 korona.**

A „*Független Ujság*“ eddigi irányából mindenki meggyőződhetett arról, hogy a lap megalapításakor adott programmunkat hiven betartottuk s oly lapot adunk olvasóink kezébe, mely minden igényeket teljesen kielégíthet.

Programmunk „*a magyar nemzeti politika elérése, a gazdasági gyarapodás, ebben a kisemberek érdekeinek megvédése*“. Ennek a mi programmunknak megvalósítását tegyék lehetővé t. előfizetőink azzal, hogy mint eddig, ezentul is hiven csoportosuljanak a „*Független Ujság*“ kibontott zászlója alá.

Minden egyes t. előfizetőnket arra kérjük, hogy ne csak saját maga ujtsa meg előfizetését, de iparkodjék lapunkra lehetőleg még legalább egy új előfizetőt szerezni s a „*Független Ujság*“-ot tehetségéhez képest terjeszteni. Hazafui tisztelettel a

„FÜGGETLEN UJSÁG“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek)

A „szüreti árjegyzékünk“

és az

„őszai magárjegyzékünk“

megjelent és azt kívánatra bárkinek ingyen megküldjük

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE

Budapest, V. ker., Alkotmány-u. 31. szám.

• MI UJSÁG? •

Az ezredéves emlékmű. A városligeti ezredévi emlékműre jövő királysobrok és szoboresoportozatok mind elkészültek és immár bronza is ki van öntve. Zala György, az emlékmű alkotója, most felhatalmazást kért a miniszterelnökségtől, hogy a szobrokat a fennálló köépitményen elhelyezhesse. A tél közeledtére való tekintettel azonban ez az elhelyezés kora tavaszon fog megtörténni. Az oszlopcsarnok tetején fölállítják a két bigát, a Munka és a Háboru csoportozatát és az oszlopok közé nagy királyaink szobrai. Az emlékmű így teljesen készen lesz a hét vezér lovas csoportjának kivételével, mely a főoszlop talapzatára jön. E hét lovasalak most van mintázás alatt s a jövő év végéig valamennyi elkészül. A leleplezési ünnepet csak a vezérek szobrainak elhelyezése után tartják meg.

Franklin Benjámín emléke. Jövő évi január 17-én lesz kétszázadik évfordulója Franklin Benjámín, a szegény betűsedőből lett világhírű tudós és államférfiu születésének. Ő találta fel tudvalevőleg a vilámlárhárítót s általában munkás élete igazi áldás volt az emberiségre. Születésének kétszázadik évfordulóját nagy lelkesedéssel készülnek megünnepelni az Egyesült-Államokban, amely büszkén nevezheti fiának, de egyttal az egész világ kivészi a részét az ünnepelésből, mert Franklin az egész emberiségé volt.

A német császár fia jegyet váltott. A német császár második fia Eitel Frigyes herceg jegyet váltott Sarolta oldenburgi hercegnővel. A herceg nemrégiben, a trónörökös esküvője alkalmával, júniusban látta először Sarolta hercegnőt, aki akkoriban nagyanyjánál, Frigyes Károly herceg özvegyénél szállott meg Berlinben. Az ifju pár néhány hét múlva Kielben találkozott a regatta-ünnepen, s itt már annyira összebarátkozott, hogy Eitel Frigyes herceg a nyár folyamán több ízben alkalmat keresett arra, hogy Sarolta hercegnővel találkozhassék. Legutóbb Prerovban vadászon találkoztak egymással s e találkozás után közölte a herceg a császárral nősi és szándékát.

A kormányozható léghajó sikere Párisból jelentik, hogy Lebaudy kormányozható léghajója mult héten rendkívül sikerült és nagyfontosságú utat tett meg. A léghajó „Toul”-erődből szállt fel és Lebaudy kívül Julien, a toul-i erőd műszaki főnöke is helyet foglalt rajta. A kitűzött cél az volt, hogy megtekintse a Toul és Nancy közt levő erődítéseket. A

léghajó szélesöndes időben indult el Toulból és óránként 38 kilométer gyorsasággal haladva, Nancyig haladt, ott megfordult és három órai légi utazás után Toulban ugyanazon a helyen eszkeedett le, ahol fölszállt.

Hazai föld amerikai temetőben. Észak-Amerika szabad földjén Szent István nevű község alakult Mac-Kesporban, amelynek természetesen temetőre is van szüksége. Ezt a temetőt november közepén szentelik föl. Kovács Kálmán, a község plébánosa arra kérte a polgármestert, hogy néhány maroknyi földet küldjön a Rákosmezőről, hogy azt elhintsék a temetőben. A polgármester a kérelmet teljesíti s intézkedett, hogy a földet elküldjék Amerikába.

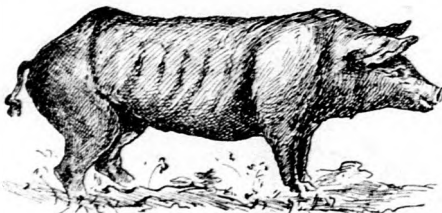
Óriási tengeri katasztrófa. Sanghaiból rettenetes szerencsétlenség hírére hozza a táviró. Egyik éjszaka ugyanis a Putong folyó partjain elterülő Tehaocha nevű tartományt végig söpörte egy romboló hullám. A hullámtörés, mely Chongming szigetét tíz láb magasságban elborította, huszezer embert söpört magával, akik az áradatnak áldozatul estek. Sanghaiban és Nusongban az európai konzulok és kínai hatóságok gyűjtést indítottak az életben maradtak fölségélyezésére. A lakosságot a rettenetes elemi csapás úgy megrémítette, hogy egészen el akar vándorolni a vidékről. — A tudósok a retentő áradást tenger alatti földrengéssel hozzák kapcsolatba, amely a tenger vizét hirtelen felduzzasztotta és irtózatoss erővel hajtotta a part felé.

A japán hadügyminiszter rendelete. Tokióban a hadügyminiszter az összes ezredrehoz rendeletet intézett, amelyben a békefeltétel mindennemű bírálatát szigoruan megtiltja azzal a megokolással, hogy a béke és háboru feletti döntés egyedül az uralkodót illeti meg.

Az Eiffel-torony. A hatalmas párizsi vasalkotmányynak, amely a Mars mezőn ékeskedik, mégis veszik hát valami hasznát a franciák. Ugyanis Ferrié kapitány már tavaly dróttalan táviróállomást rendezett ott be és azóta kísérletez. E kísérletek meglepő eredménnyel jártak. Ugyanis most már a dróttalan táviró útján Párizs közvetlenül érintkezhetik a francia határon fekvő városokkal: Verdun-nel, Châlons-al és Sainte-Menehould-al. Főlöszleges jelezni, hogy háboru esetén micsoda nagy fontossága és haszna van annak, ha a fővárossal ezek a városok ilyen nagyszerű összeköttetésben vannak. Ferrié kapitány e kísérleteket most Belfast irányában folytatja.

Szíves figyelmébe ajánljuk az igen tisztelt közönségnek a somogyiszilli Szent István gyógyszerár kiténő hatású készítményeit és pedig

sértésvész elleni óv- és hizlalóport,

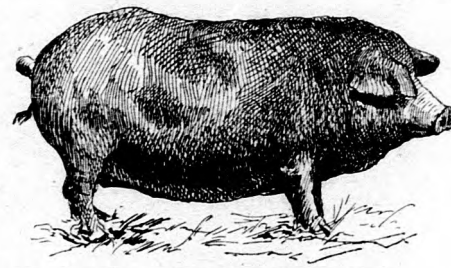

Disznópor használata előtt.

mely rendszeres adagolás mellett nemcsak megakadályozza a sertések különböző betegségeinek föllépését, nagy mértékben fokozza az étvágyát s ennek révén a hizlalást meglepő mértékben elősegíti; hanem kellő időben alkalmazva, az ulya vezet sertésvész is sikeresen gyógyítja. 1 kilogramm ára 1 korona 90 fillér. Ha egész közsérek részére is történik megrendelés, ennek arányában 20-30 százalékos engedmény nyújtjuk.

10 kiló megrendelésénél 1 kiló ingyen s az egész küldemény bérmentve!

Köszvény-balzsamot izom, csusz és mindennemű csontfájalmak ellen. Ára egy nagyobb üvegnek 2 korona 50 fillér, kisebb 1 korona 50 fillér.

Disznópor használata után.

Lysol-Salicyl viszketegség és mindennemű bőrbajok ellen. Ára egy tégelynek 3 korona. — **Hajerősítőt** hajhullás ellen. Ára egy üvegnek 3 korona 80 fillér és 2 korona 50 fillér. — Ezen szerek kiténő hatásáról számtalan elismerő és hálaanyilatkozat tanuskodik.

Megrendelések GYÓGYSZERTÁR Somogy-Szill küldendők.

Az amerikai kivándorlás. Newyorkból írják, hogy a magyarországi bevándorlók száma a múlt héten ismét, még pedig tetemesen nagyobbodott, amennyiben a newyorki kikötőbe Magyarországból kétezer-hétszázhatvanketten érkeztek. Ezek közt 452 magyar, 1435 tót, 326 sváb, 526 horvát és 23 oláh. Newyork államban maradt 43 magyar, 94 tót, 20 sváb és 14 horvát. Pennsylvániába ment 46 magyar, 135 tót, 12 sváb, 30 horvát és 5 oláh. Ohio államba ment 62 magyar, 171 tót, 38 sváb, 46 horvát és 18 oláh. New-Jerseybe ment 53 magyar, 221 tót, 9 sváb és 82 horvát. Connecticutbe ment 23 magyar, 61 tót, 28 sváb és 13 horvát. West Virginiába ment 38 magyar, 155 tót, 39 sváb és 61 horvát. Missouriba ment 11 magyar, 39 tót, 39 sváb és 12 horvát. Michiganbe ment 9 magyar, 36 tót, 12 sváb és 2 horvát. Delawareba ment 17 magyar, 43 tót, 6 sváb és 19 horvát. Illionisba ment 54 magyar, 184 tót, 55 sváb és 96 horvát. Indianába ment 84 magyar, 237 tót, 34 sváb és 81 horvát. Wisconsinba ment 12 magyar, 55 tót, 46 sváb és 73 horvát. Montanába ment 5 sváb és 35 horvát. Kaliforniába 20 horvát utazott.

Az égő Sárret. Székesfehérvárról jön a hír, hogy Osoór közelében levő Meritő-pusztán a Sárret még mindig ég. A tűz ismeretlen okból szeptember 9 én kezdődött s azóta egyre tart, de a védőmunkálatok folytán a tovább-terjedését megakadályozták. Az égő területet, mely mintegy 20 hold kiterjedésű, olyan mélyen körülárkolták, amilyen vastagságu a tőzegréteg. Veszély fenyegette az arra huzódó Máv. vasutvonalát is, mely a tűz fészektől 80 méternyi távolságban halad.

A budapesti Washington-szobor. Amerikai honfitársaink lelkesen fáradoznak a budapesti Washington-szobor ügyének végleges elintézésén. Állandóan gyűléseznek, tanácskoznak és agitálnak a szobor tárgyában. Legutoljára szeptember 28-án gyűltek össze kivándorolt testvéreink s végleges megállapodásra jutottak a fölállítás s a leleplezés ünnepeire nézve. Eszerint Bezeredy Gyula, aki személyesen járt kint Amerikában s a gyűlésen is jelen volt, a teljes szoborbizottságtól is megkapta a megbízást és most már nekiláthat a szobor elkészítéséhez. A szobrászművész kijelentette, hogy tíz-tizenegy hónap alatt elkészül munkájával, úgy hogy már a leleplezés határ-idejét is megállapíthatják: szeptember tizenötödikén leleplezik le Budapesten, a Városligetben, Washington György szobrát. A leleplezési ünnepen az amerikai magyarság hatalmas számmal fog megjelenni. A szobor képét közelebről bemutatjuk olvasóinknak.

A japák flotta Európában. Londonból jön a hír, hogy a japán flotta európai látogatásának programját már megállapították. A flotta jövő tavasszal indul el Togó tengernagy parancsnoksága alatt és Angliába való útjában meglátogatja a Palermó, Livorno, Genua és Nápoly olasz kikötőket. Togó tengernagyot úgy az olasz, mint az angol király kihallgatáson fogadja.

Aki életében látta a sirkövét. Érdekes temetés volt a napokban Ujaradon. Az a körülmény is nevezetessé tette a végtisztességadást, hogy akit temettek, az aradi vértanúk kivégzésének utolsó szemtanuja volt. Herold Alajos molnármester volt ez az ember,

aki maga állította fel életében sirkövét, csupán a halálozás napját hagyta üresen. Még azt is kivette, hogy 1905-ben ő maradt egyedül a vértanúk kivégeztetésének a szemtanui közül.

Mikor a sirkő készen állott, maga kiment az ujaradi temetőbe s hosszasan nézte a saját sírfömlirát. A fömlirat szövege ez:

Itt nyugszanak: Herold született Schaffer Josefa. Meghalt 1895. március 25-én 60 éves korában.

Herold Alajos molnármester, született 1821. november 27-én, meghalt...

1849 október 6-án, a szabadsághősök halálánál, Herold Alajos, öt társával szemtanu volt. Az 1905. évben, tehát 56 év múlva, Herold Alajos a szomorú kivégzések utolsó élő szemtanuja. Nyugodjanak békén!

A napokban azután odatették a holttestét az előre fölállított sirkő mellé. Az egyházi szertartás végeztével Simay István, az aradi honvédegyesület elnöke megható beszédet tartott a kopersó fölött.

Amerikai laptudósító Budapesten. Hayne Davis dr. az interparlamentáris konferencia egyik titkára, a szövetséget amerikai lapok megbízásából Budapestre jött, hogy személyes benyomások alapján az amerikai lapoknak tudósításokat küldjön a magyar — forradalomról. Vasárnap Apponyi Albert gróf társaságában leutazott Szabadkára a függetlenségi nagygyűlésre, ahol fotografáló masinájával felvételeket is készített.

Fecskék a gyorsvonaton. Luzernből jön egy érdekes távirat. A fecskékről újságol valamit ez a távirat. Valami olyat mely megcáfol minden régi hitet, romantikát, népdali igazságot. A fecskék is gyorsvonaton utaznak immár. Ugy történt, hogy a fecskesapatokra, a melyek mostanában délre költözködnek, kegyetlenül lecsapott a korai hideg, havas idő. A hideg és az éhség következtében a szegény kis állatok százával hullottak le a községekben. Luzernben az ornitológiai társaság pártfogásába vette a fecskéket, megmentette, azután jól becsomagolva a Gotthard-gyorsvonaton délfelé szállította őket. Kiaszóban a vonatvezető és az állomás személyzete ismét szárnyra bocsátotta a magukhoz tért és új erőre kapott madarakat. A szállítás alatt csak három madárka mult ki.

Nagy acetilén-robbanás Salzburgban. Salzburgban a Maxglan külváros egy kávéházában éjjel acetilén-robbanás volt. A kávéház tulajdonosa belehalt sebeibe. Két más ember súlyosan megsebesült. A robbanás folytán támadt tüzet a tűzoltóság idejekorán eloltotta. A robbanást valószínűleg az acetilénvilágítás vigyázatlan kezelése okozta.

Gazdasági kereskedelmi és ipar-bank Részv.-Társ.

Budapesten, Múzeum-körút 19.

BANKOSZTÁLYA

utján törlesztéses jelzálog-kölcsönt földbirtokokra, továbbá városi bérházakra legelőnyösebb feltételek mellett és leggyorsabban bonyolít le az érték legmagasabb arányáig. Megkeresésénél beküldendő a telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokív.

VÁLTÓ-

kölcsönt gazdáknak, birtokosoknak, gazdatiszteknek,

KÖLCSÖNT

sorsjegyekre, értékpapírokra és vidéki takarékpénztári részvényekre a legelőnyösebb módon eszközöl.

GÉPOSZTÁLYA

utján szállít c-akis elsőrendű gyártmányban legkedvezőbb fizetési feltételek mellett:

Gazdasági gépeket,
Gőzséplő-készleteket,
Tolókerek-rendszerű vetőgépeket,
Egytetemes acél-ekéket,
Gazdasági malomberendezéseket,
Tejgazdasági gépeket,
Fűrészgyári berendezéseket,
Szecskavágók,
Répavágók, Morzsolók, Darálók.
Arjegyzék, költségvetés,
szakszerű felvilágosítás
ingyen.

Gazdasági egyesületeknek, valamint községi szervezeteknek tömeges megrendelésnél rendkívül kedvezményes árak és feltételek.

• GAZDASÁGI DOLGOK •

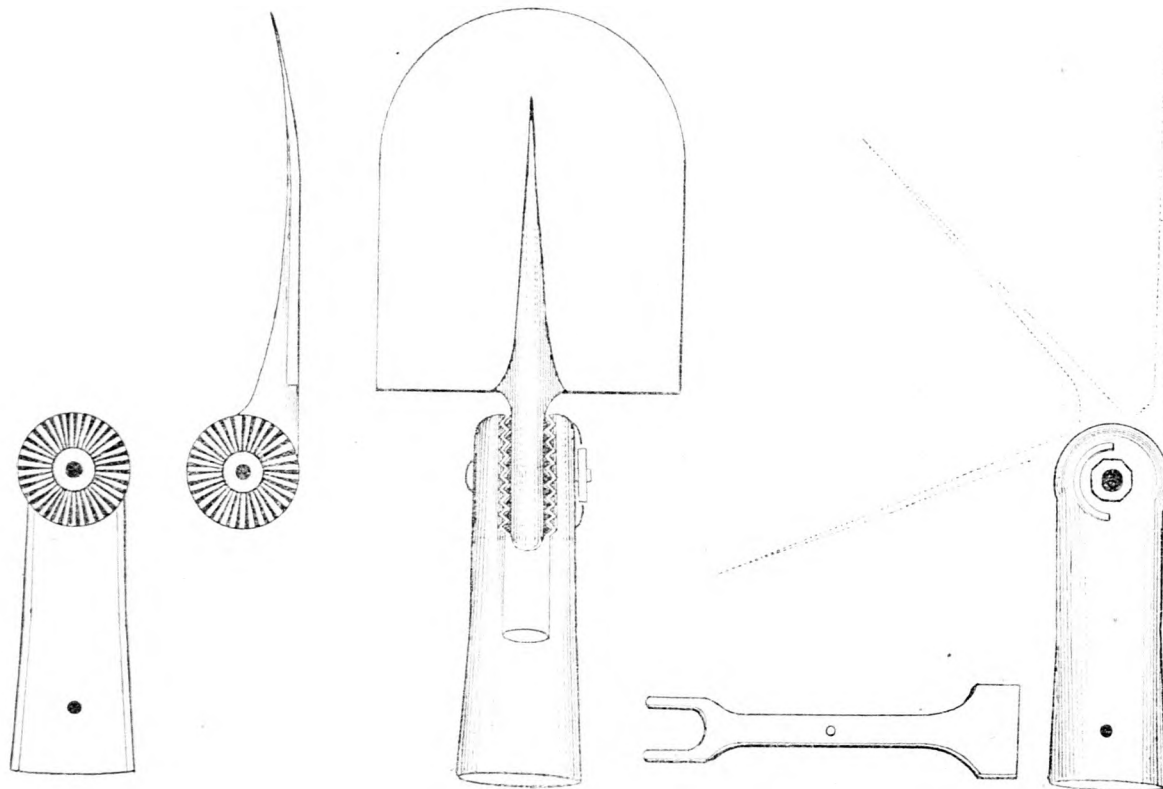
Nyakszorító tárcsával ellátott egyetemes gazdasági eszközök.

Képeinken *Fekete V. Sándor* gazdatársunk (Budapest, II., Lövház-u. 33.) szabadalmát képező nyakszorító tárcsával ellátott egyetemes gazdasági eszközeit mutatjuk be. Ha ezen eszközök jól vannak előállítva, a gyakorlatban igen használhatók s így szolgálatot vélünk teljesíteni gazdatársainknak, ha

Nagy előnyt képez ez akár egy, akár sok munkással dolgoztatunk, mert nem kell ezen felsorolt kézi eszközökből oly nagy készletet tartanunk s így anyagilag is nagyobb megtakarítást tehetünk. Már fennebb ismertetett ábránk jobboldali széléből második helyen levő kis szerszám kétágu fele az egyetemes eszköz tárcsáján átdugott anyás csavar megszorítására, míg lapátaláku része az ásólapát vagy kapának a reá tapadt földtől való megtisztítására szolgál.

Az ismertetett célokon kívül a közönséges kézi kasza megerősítésére is használható a szorító tárcsával ellátott vastok, melyet képben is bemutatunk.

A nyakszorító tárcsa végül igen jól használható a széna- vagy trágyahányó acélvilláknál is.

Az egyetemes talajmivelő eszköz ásóhoz alkalmazva. (A baloldali rajz a nyaktárcsát hosszmetében mutatja, a második kép a nyaktárcsával ellátott ásót, míg a harmadik e kettőt összeállítva előnézetben tárja elénk. A negyedik kép a csavarkulesot mutatja be, mely egyúttal az ásó tisztítására is szolgál. Az utolsó rajzon a pontozott vonalak függőleges helyzetben az ásót, középső állásban ezt mint lapátot és a harmadik lefelé hajtva mint kapát mutatják be.)

magyarozatainkkal ellátva jól sikerült képeken mutatjuk be a készüléket.

Az egyik képünk közepén a vastokba egy ásó van beerősítve s ez a szükségnek megfelelően néhány pillanat alatt három különböző helyzetbe állítható s így három célra használható. Ha függőlegesen áll az ásó, mint azt a kép legszélén látjuk, úgy mint ásó használható; ha tompaszög alatt befelé hajtjuk az ásót s a rajzon látható középállást foglalja el, úgy mint ásólapát s végül egészen lefelé hajtva az ásót, mint azt a rajzon levő legalsó állásban látjuk, mint kapa ép olyan jól használható, mint a külön e célra szolgáló ásólapát vagy kapa. Ezen ismertetett szerkezet előnye az, hogy lehetővé teszi, hogy oly földmunkánál, hol ásólapát és kapára van szükség, nem kell mindegyikféle eszközökből külön egyet-egyét nyéllel ellátva magunkkal vinnünk, mert az új eszköz mind a háromféle munkára egyformán jól használható.

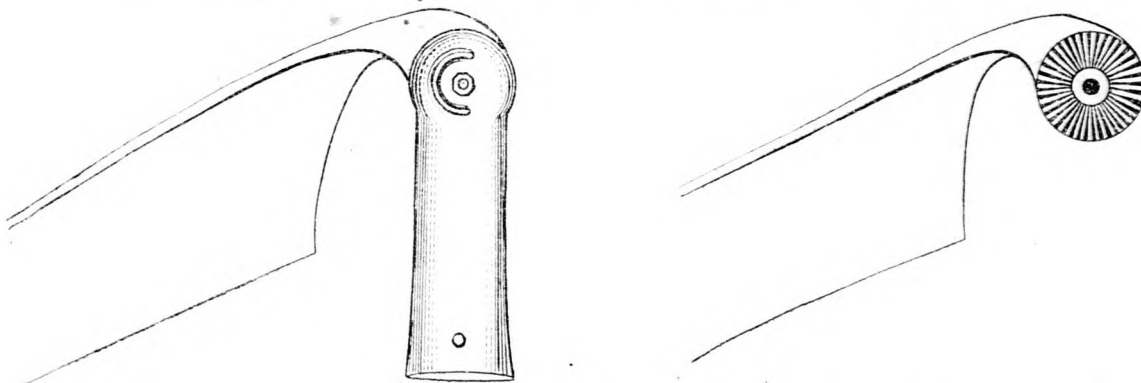
Ha a villa a szorítócsavar segítségével rézsütös helyzetbe lesz hozva, úgy széna, szalma stb. rakáshoz alkalmas, míg ha a nyéllel derékszög alatti állásba hozzuk, úgy mint trágyahúzó kapa, esetleg gereblye használható.

A fedezetlen határidőüzlet Franciaországban.

A nálunk is ismert berlini Conrad-féle gazdaságpolitikai folyóiratban *Rudloff* német író beható tanulmány és éles kritika tárgyává teszi a franciaországi fedezetlen határidőüzletet és feltárja annak káros hatásait a francia gazdasági anyagi helyzetére. A szerző szerint sem a védővámok, sem az önségítés mai szomorú helyzetükből teljesen kirántani nem tudja és ennek oka elsősorban a párizsi tőzsdén üzött fedezetlen spekuláció. A mezőgazdasági bajok gyökere a párizsi gabonatőzsde szervezetében fekszik; ez okozza az árak szertelen hullám-

zását, onnan dirigálják azt az árhamisítást amely a gazdákat kritikus helyzetbe hozza. Rudloff hónapról-hónapra haladva, adatszerűen kimutatja, hogy a tőzsdei üzerek szeptember, október és november hónapokban, amikor sok megszorult gazda kénytelen eladni a gabonáját,

a spekuláció ismételten letörte és letöri az árakat, azt szintén elég sűrűn hangoztattuk, valamint azt is, hogy e bajon a határidőüzlet megrendszabályozásán kívül csak szövetkezeti gabonaraktárak felállításával lehet segíteni, amelyek a berakott gabonára előleget

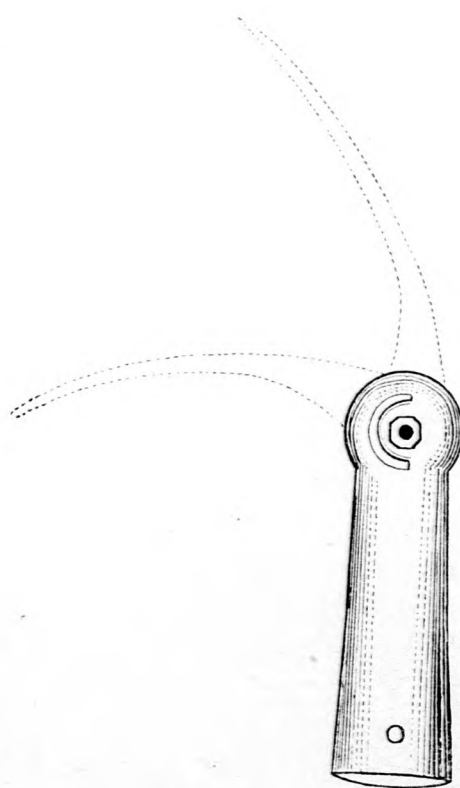
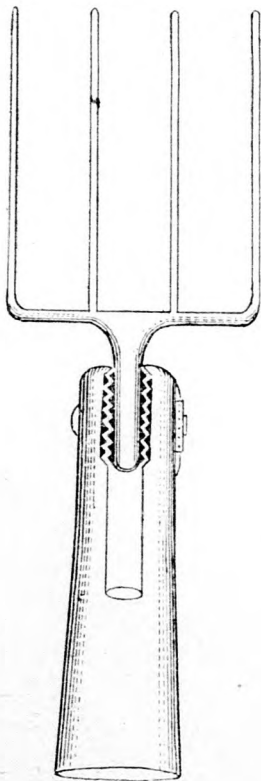

Az egytetemes talajmivelő eszköz kaszához alkalmazva. (Jobb oldalt a nyakszorítóvól ellátott kasza, míg balról ez már a hüvelyébe szorítva látható.)

leverik az árakat, amikor pedig a készletek ily módon a gazdától az üzerek kezére kerülnek, ilyenkor titkos rugók mozgásba hozásával az árakat mesterségesen fölfelé hajtják. Rudloff végül megállapítja, hogy az effektív üzlet teljesen a fedezetlen spekuláció uralma alatt áll.

A párizsi börzének, írja a szerző, akkora hatalma és befolyása van, hogy az árakat bármikor a maga

adnak és így fölmentik a gazdát, hogy közvetlen aratás után kényszeráron vesztesse el gabonáját. De mindenestre érdekes, hogy az annyira fejlett francia mezőgazdaság sem bírja magát függetleníteni és megvédelmezni a tőzsdei határidőüzlettel, tehát hogy annak megrendszabályozása a mezőgazdaság nemzetközi érdeke.

Az egytetemes talajmivelő eszköz villához alkalmazva. (Balról a nyakszorítóval ellátott szénavilla hüvelyébe téve látható míg jobbról ugyanez a ferde pontozott vonal irányában állítva mint villa, vízszintes helyzetben mint trágyahúzó kapa vagy gereblye van bemutatva.)

előnye szerint fölhajthatja vagy leszállíthatja. Rudloff tanulmánya érdekes meg erősítése annak, amit mi a fedezetlen határidőüzletről annyiszor hirdetünk és a minek következtében a fedezetlen határidőüzlet betiltását, vagy legalább is annak megrendszabályozását követeltük. Hogy közvetlenül aratás utáni hónapokban

Benzinmotoros szántás. Károlyi Gyula gróf tibor-szállási uradalma számára Párisból benzinmotoros ekét hozatott. Ezzel az ekével most folynak a szántási próbák. A motoreke súlya 18—20 mm., alapára Párisban 8000 K. A magánjáró-motor huzza az ekét oda is, vissza is. A motor ugy van szerkesztve, hogy ha

nem szánt, a gazdaságban szeeszkázás, morzsolás, répavágás, darálás stb.-re föl lehet használni. Az eke 75 centiméter szélességben szánt és pedig egy vonásra 100 métert 4 perc alatt. A gép névlegesen 12 lóerős. Az eke dupla három barázdás, a mely három barázdát egy irányban, hármat más irányban huz. A szántási eredményeket és költséget még nem ismerjük, de mindenestre amennyiben a motoros eke bevált, azt ismertetjük mi is.

A chilisalétrom sorsa a talajban. A chilisalétrom alkalmazása ellen sokan felhozták azt, hogy annak alkalmazása nem hasznothajtó, mert nagyrésze veszendőbe megy. Tényleg az a nézet uralkodott eddig, hogy a feltalaj aránylag csak kevés chilisalétromot köt le s annak az a része, a mit a növények gyökérzete föl nem vesz, a csapadék vízzel a talaj mélyebb rétegeibe mosatik be, szóval a növényzet számára elvész. Ujabban azt tapasztalták, hogy az nem megy veszendőbe rendes körülmények között, mert a talajba kerülő salétromsavat elsősorban a növények gyökérzete, másod sorban pedig a talajban diszjól alsóbb rendű növényzet veszi fel. A chilisalétromban adott salétrom tehát kihasználható és nem megy kárba.

MULATTATÓ

Norvégiában.

Fenn a hideg Norvégiában,
A fjordos, sziklás északon,
Nagy dolog történt mostanában.
... Nagy dolog történt egy napon.
A nép, a nemzet talpra állott,
És mint egy-ember felkiált:
„Rázzuk le máma ezt a jármot,
Törjük össze a rabigát.

Ebredjünk végre öntudatra,
Mert mi vagyunk a hatalom.
Királyt ne tartsunk, hogy haragja
Sujtson, ha van rá alkalom.
Királyt ne tartsunk drága pénzen.
Mégfizetni a bajt minek...
A korona csak nyűg a népen,
És már ma nem kell senkinek.

Még hogy ha vérünk-vére lenne...
De svéd volt és az is marad.
Ott hálás legfelsőbb kegyelme...
Itt fölveszi az aranyat.
A svédek megérti mindig.
Minket nem értett meg soha.
Ottan kegyes, aminthogy illik.
Itten rosszlelkű, mostoha.

A svédek közt van ő csak otthon.
Nálunk, jóformán meg se száll.
S ha itt van is, az arca zordon,
Pedig imádatot talál.
A storthing, mintha meg se volna,
Oszkár király füttyöl reá...
S a norvégnek, ha könye folyna,
Oszkár föl nem száritaná.

Ha van még szív norvég kebelben,
Amely bátran dobbanni mer...
S amely a tüznél tüzesebben
Minden suhintást visszaver.
Hogy ha van még norvég önézet,
Amely nem tűr erőszakot...
Annak, aki százszor megvérzett,
Mutassa meg, hogy nem halott.

Mivel könnyelműn februházta
A trónt, hogy értéke legyen,
És aminek színét se látta,
A láncviselő éveken...
Jogot, törvényt, gőgös uralmat,
Vegyen vissza mostan a nép...
Szüksége van reája annak,
Ki a trón ellen sikra lép...“

„AGRARIA“

magyar gépforgalmi részvény-társaság
a szab. osztr.-magy. államvasut-társaság
resiczai mezőgazdasági gépgyáranak
vezérügynöksége

Mezőgazdák különös figyelmébe!

EGYETEMES ACZÉLEKÉK.

Tiszta aczélanyag
saját hámorainkból.

Eltörhetetlen tégelyaczél-ekfej.
Pánczélaczél-kormánylemez.
Magasított aczél-ekfej.
Porvédő kerek.
Aczél gerendely.

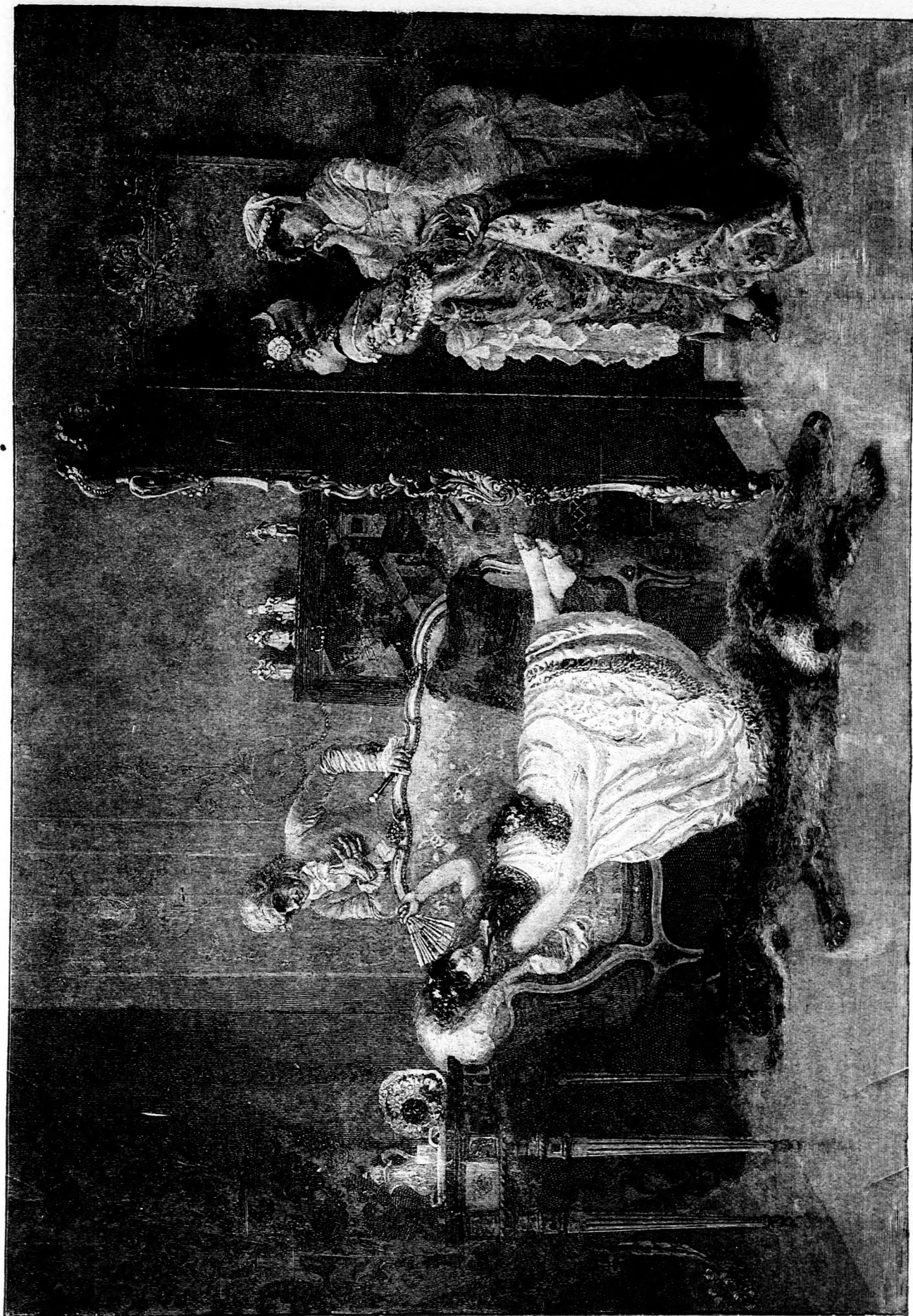
Csak kitámasztott nyeregkerettel bíró
taligát szállítunk.

Ekegyártás terén legelső rangú
magyar gyártmány fe-
lülmulja még a legneve-
zetesebb idegen gyártmányokat is.

Kérjük árjegyzéket, mivel ez az összes
talajművelőgépeket terjedelmesen ismerteti és egy-
általán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes,
szakszerű és minden gazdának értékes felvilágo-
sításokat nyújt és díjmentesen küldetik.

Rövidített levélcím:

„AGRARIA“ Budapest, V., Váci-ut 2.
Sürgőnyezim: „AGRARIA“ Budapest.

Látogatóban.

*Fenn, a hideg Norvégiában,
A fjordos, sziklás északon...
A norvégek merészen, bátran,
Tuladtak a királyukon.
S aztán kimondták valahányan,
Bár fölborult a trón belé:
„Egy út vezet az éjszakában,
Ezen indul a norvég állam
El, a köztársaság felé!”*

B—st.

Sassy Csaba.

Székelyek öldöklése.

(A mádэфalvi siculicidium.)

Megemlékeztünk a napokban lefolyt mádэфalvi emlékmű ünnepségéről, de annak kiegészítésére a történeti följegyzéseket is ide tesszük, mint igen időszerű emlékeztetőt nemzeti nehéz küzdelmeink sötét napjairól.

A hétéves háboruban Mária Teréziának majd minden katonasága Közép-Európában kellett és egy esetleges török vagy tatár beütés ellen Erdélyben majd csak semmi katona nem maradt. Azért elhatározta az oláh és székely határvérezredek felállítását bár ezen önkényes, a rendek nélküli intézkedést, se gróf Kemény László, az akkori erdélyi kormányzó, se mások nem tartották törvényesnek. De Bécs akkor se törődött az ilyen aggodalmakkal — és a katonaszedés megkezdődött.

Zavargások nélkül ez persze nem ment; sőt egy oláh népzavargás'elöl maga Buccov, az új hadtestparancsnok és katonai kormányzó is megszaladt. A székelyeket eleinte azzal hitegették, hogy régi törvényeink szerint csak hon-védelemre fogják őket használni; nagy kedvvel is léptek be a szolgálatba. Mikor aztán megtudták, hogy rendes serezekbe osztják be őket, hogy aztán dinasztikus háborúkban szerte ontsák vérüket Európán k minden csatapiacánál, meghökkentek.

A többiek „Buccov katonái“-nak csufolták a fölesküdteteket, kik most már tömegesen kezdték visszaadni a kapott fegyvert. A bizottság, amely ezen ügyekre ki volt rendelve, 1763. decemberében a csikmegyei Taplocán ütött tanyát és egyelőre várt, miután a székelyek még most is azt hitték, hogy az egész hadszedés a császárnő tudta nélkül történik. A gyergyói és esiki székelyek sok rozsdás karddal, kutyaozóval és buzogínnyal fegyverkeztek fel és mindig kérvényeztek. Hiába hívta fel őket a szétosztásra báró Bornemisza Pál, a csiki főkirálybíró, akinek előlük a pincében kellett elbujni — és később még ő ellene vizsgálatot indítottak. Nemsokára hozzájuk csatlakoztak a Háromszék székelyei is, akiket Csorja vezetett: 1764. januárjában Kozmáson kezesztül Dellnére mentek, onnét Mádэфalvára, hol is egyesültek a csikiakkal. Megint kérvényt küldtek a bizottsághoz meg'ehetés illetlen hangon, mondván: „mi semminek okai nem leszünk“; a januári hideg (Csikmegyében!) és a pálinka felette feltűzelte őket. A bizottsággal és a tisztekkel — főforrásunk, a magyar történetírás előtt ismeretlen Heideudorf emlékiratai szerint — nem sok katonaság volt: egy compania német gyalog, egy escadron német Kürassier, aztán némi székely gyalogság és huszárság, meg egynéhány ágyu. A haditanácsban Buccov és Schiskovits (sz ujmagyar, kinek nagyapja még

Aradon fűszerszámot árult) elhatározták a kegyetlen megfenyítést, gróf Bethlen ellene volt és szelidséget ajánlt, de letorkolták. Jött, aminek jönni kellett.

Január 6-án, hajnalban 3 órakor, mialatt a bepálinkázott, védtelen székelység még aludt, körül-fogták Mádэфalvát. A német gyalogság az ágyukkal részben a hogyi uton, az Olt folyó felett, részben az országúton foglalt állást; a német lovasság a falu végén a Moldvába vezető utat elvágandó, a székely huszárok Gyergyó felé. Carato alezredes és Magdeburg kapitány, a gonosz Schiskovitsnak adjutánsa, irányozták az ágyuval való öldöklést. Az első golyó abba a szobába hatolt, hol a háromszékiek vezére, Csorja aludt és széjjelrombolt egy függő bölesőt, meg egy kemencét. „Az istenért, mi ez?“ kiált fel Csorja és kirohan, hogy lemészárolják. Sokan a befagyott Olt jegére menekültek; a vékony jég beszakadt alattuk és belefűltek. Másokat a német vasasok kaszaboltak le, különösen az előbb kilétük iránt megkérdezett háromszékieket, mindig eme szavakkal sújtva fejükre: „három, három, három“. Csakhamar 400 székely pusztult el (a hivatalos jelentés hazugul csak 186-ot mond) és száznál több megsebesült fogoly került a csikszeredei tömlőcbe. Hogy a szorenésétlének nem is védekeztek, arra bizonyosság, hogy a császári katonaság közül senki sem sebesült meg: valóságos mészárlás volt.

Egy szegény cigánybanda a Cseréy-féle kuriában a falu végén lakoda'omban volt; az első ágyulövésre ijedtükben belebujtak a kemencébe, a falu égésekor aztán a füstben megfűltek.

Hire futamodván a gyalázatos vérontásnak, azon minden osztrák enyhítési kísérlet dacára, még Mária Terézia is felháborodott; bizottságot nevezett ki a szigorú vizsgálatra. Elnök: Roth tábornok, nagy kártyás, magyarul semmit se tud, de igen becsületes ember, aztán gróf Teleky Károly, a szolnok-megyei főispán, igen finom, bátor ember, báró Josinezi Mihály és Ribicsei Adám, csendes, de okos ember, aki csitította a mindenütt lázadást és rebellest szimatoló katonákat. Aztán katonáék: Schwarz alezredes (Pellegri-vezred), a külföldön megromlott Szilvási kapitány, a bigott és lusta, mindig pipáló vagy imádkozó Scutersberger kapitány, két auditor és polgári jegyző (kitűnő magyarbarát szász), az emlékiró: Heideudorf, akit Buccov kezét öklöbe szoritva kérdezett, hogy tudna e így (öklével lecsapva) bánni a magyarokkal?

No, de a drágalátos Schiskovits is kitett magáért; egyszer ebédnél azt mondta, hogy a magyarokon és a székelyeken koronként alaposan eret kell vágni, hogy egészségesek legyenek; a székelyekenn ez az érvágás Mádэфalván történt meg. A vallatások bebörtönzéssel, ütlegeléssel (Gecző nevű emes 40 vesszőt kapott) és vasraveréssel jár ak, akár nemes az illető, akár nem. Bors Tamás, csiki alkirálybíró vasraverik s midőn gróf Teleki K. ez ellen tiltakozik, felkiált Roth tábornok: „A római császár ilyen esetben még egy választófejedelemet is elfogathat, hát ne tehesse azt egy ilyen tetves magyar nemes emberrel? Talán az több, mint egy választófejedelem?“ — Nyugodtan feleli neki gróf Teleki: „Ugy látszik, hogy alkotmányunk szerint több“.

Egy fiatal nemes: Lázár, Moldvába szökök, honnét csak évek múlva kerül haza, egy másik Lázárt lecsapnak a jegyzőségről, mert gyanuba esett — és rögtön rá gróf Hallerné, az özvegy gubernátorné, megteszi bonorum director-ának. A közműlet olyan nagy volt, hogy még báró Bornemisza Pál, a csiki

főkirálybíró is kihallgatása alatt folyton egy kis Mária-képet csókolgatott, Borsai a nagyszebeni börtönben halt meg.

Szerencse volt, hogy az utolsó kérdés mindig az volt: „Mit tud még mentiségére felhozni?” És ilyenkor a vádlottak mindent elmondottak, báró Bornemisza még azt is, hogy ő a hétéves háboruban 111 lovat adott a hadseregnek ingyen. Még Heiden-dorfot is gyanuba igyekezett keverni egy auditor, de nyilvánosan meg kellett követnie.

Nemsokára a hóhér Buccov meghalt és a vizsgálat enyhébben folyt. A mádefalvi vérengzés emléke azonban bentmarad a magyar szívben és — gyűlik a többihez.

Képiünkhöz.

Látogatóban. A kényelmesen berendezett fogadó szoba ajtója megnyílt és bejöttek a látogatók. Ime a házia-szony még csak föl sem ugorhatott a pam-lagról, vagy talán nem is akart, hiszen kedves barát-nők, pajkos kedvencek a látogatók, aztán udvarlója is adott, aki igen öreg, de azért kedves, mert sokat mulatnak rajta a spanyolfal mögött.

Adomák.

Pályaválasztás.

- Én tanítónő leszek.
- Tanítónő? Apró porontyokkal bibelődni? Inkább nőül m nek egy hatvan éves özvegyhez nyole gyermekkel.
- Istenem, hiszen én is... De hol van olyan özvegyember, aki elvesz?

Szerelem és korpás zsák.

A magtáros csinos Esztikéje,
Árpád urfi incselkedik véle.

Esztike a kezét pofra tartja.
A magtáros a zsákot hasítja.

„Árpád urfi mit szelel hiába?
Kapalózik a hulló korpába!”

Tromf.

- Nem is hinné, nagysád, hogy milyen gyáva fickó a nyul.
- Oh, ha a nyulnál volna a maga puskája és magának olyan lába volna, mint a nyulnak, majd meglátnók, hogy milyen hős volna?!

A kis irigy.

- Nagyon szép költeményt irt hozzám Fellegi. Ugy kezdődik: A férfiesz hogy miért vész? Tudhatod, csak tükörbe nézz!
- Oh, hiszen nem is vagy te olyan csunya!

IRODALOM.

„A németke.“ E címet Mikszáth Kálmánnak egy remek elbeszélése viseli, melynek éppen most szomorú aktualitása is van: tárgya abból az időből való, mikor Tisza Kálmán kormányzása alatt rendeletet bocsátottak ki a német nyelv tanulására és a véderő-vita javában dühöngött a főváros utcáin. Ez izgalmas idők emlékét eleveníti fel Mikszáth e híres novellája, melyet öt mással egyetemben most tesz közzé a „Magyar Könyvtár“ legújabb sorozatának 429. és 430. száma. Ugyancsak Mikszáth neve ékeskedik a sorozat másik két számán, mely a „Kisértet Lublón“ című gyönyörű kis regényt tartalmazza, a szerző jegyzeteivel és forrásainak ismertetésével együtt. El lehet hát mondani, hogy a „Magyar Könyvtár“ kitünő auspiciumok alatt indítja meg új évfolyamát mely immár a kilencedik. Ez idő alatt a „M. K.“ annyira gyökeret birt verni közönségünkben, mint egyetlen hasonló vállalat sem és szépirodalmi olvasmányai mellett rendkívül sok fontos szolgálatot teljesített kivált a középiskolai oktatásnak. Az új évfolyamban is az eddigi program nyomán fog haladni, most is Radó Antal avatott szerkesztése mellett, ki megalapítása óta vezeti. — A „M. K.“ egy-egy száma 30 fillér; az összes eddig megjelent számok jegyzéke minden könyvkereskedésben kapható, vagy a kiadócégnél: Budapest, Andrassy-ut 21.

Apróságok.

A házasság — pokol.

Egy ír pap közvetlenül a bérmálás előtt ezzel a kérdéssel fordult az egyik leánykához. A bérmálendő, aki a katekizmusban egészen járatos, éppen gyors válasza csucsorította a száját, amikor megjelent a püspök s a kis leányok torkán akadt a szó. Végre is feleletében a helyett, hogy azt mondotta volna, hogy a házasság szentség, így hebegett zavarában.

— A házasság a legborzasztóbb gyötrelmeknek állapota, amely azoknak, akik abba lépnek, régi bűneik kiegyezésére szolgál, hogy egy jobb jövőt készítsen számukra.

A felelet olyan gyors és biztos volt, hogy a pap még közbe sem szólhatott, amikor a kis leány már befejezte mondanivalóját.

— Nem gyermekem, szólt végül ijedten a pap, hiszen én a házasságot kérdeztem, te pedig a pokorról beszéltél.

A püspök azonban egyáltalában nem vette tragikusan az esetet, hanem a pap felé fordulva, tréfával ütötte el a botlást:

— Hagyja csak kérem a kis leányt. Ki tudja, hátha igaza van. *Mit tud arról ön, meg én.*

Háborút jósolnak.

Csepreg község lakosai különös égi tüneményt láttak a múlt vasárnap este tíz óra tájban. Az égen északnyugati irányban vörös folt támadt, amely egyre nagyobbodott, s végre egy nagy ponyvához hasonlított, amelynek közepén tisztán ki lehetett venni a tüzes kardot. A község népe ebből háborút jósol.

A székesfőváros lakossága.

Nem érleltelen tudni, hogy Budapesten 813,399 ember lakik Minden 1000 férfi mellé 1022 nő esik. A hitfelekezetek közül a római katolikus a legnépesebb, mert a lakosság fele katolikus. Ezután pedig a zsidók vannak legnagyobb számban 166,198-an, ami a lakosság 23 percentje. A többi felekezet 13 százalékát képezi a lakosságnak.

Pótló-rejtvény.

—eve,
—kör,
—öröm,
—ereszt,
—ngó,
—igó,
—svány,
—ukas.

Az első hiányzó betűket úgy kell kipótolni, hogy mind kéttagú szó képződjék és felülről lefelé olvasva egy játékkártyát jelentsen.

Megfejtési határidő 1905. október hó 29.

A megfejtéseket legcélszerűbb levelező-lapon beküldeni.

A „Független Ujság“ 41. számában közölt talány megfejtése:

„Mindnyájunknak el kell menni“.

Helyesen fejtették meg: Szűcs Mária, Renner Ida, Simon Julia, Joó Mariska, Beke Piroska, Roskó Anna, Blich Ferenc, Nagy Mózsza, Hraskó József, Baconi József, Berekméri István, Vakareszku István, Dobos András, Kmoskó Ferenc, Hajgató Dénes, B. Nagy István, Sós Lajos, B—i gazdakör, Balázs János, Fekete Antal.

A sorshuzárnál Szűcs Mária neve jött ki elsőnek, kinek a kitűzött jutalom gyanánt egy regénykötetet küldöttünk.

• LEVELES SZEKRÉNY •

Czigány József. Hogy a lapot hamarabb adjuk fel, az lehetetlen, mert hiszen pénteken este készül el, tehát hamarabb el sem mehet. A rossz összeköttetés az oka, hogy hamarabb nem kaphatja kézhez. Mi még a pénteki eseményeket bele vesszük, csak így ér valamit egy heti lap. Ezért azt a csekély késedelmet megbocsáthatja. — **Csabai Ferenc.** A napraforgó aratható, ha a tányérokat borító virág a tányérok közepén is kézzel könnyen ledörzsölhető. Ilyenkor a nagyobb tányérok szélén a virág már magától is hull, de azt, hogy a tányérok a mag mindenütt szabadon látszék felesleges bevarni, mert ekkor már túlérett a mag sok kipereg belőle és a madarak is sok kárt tesznek benne. — **Soros Balázs** A szobrászművészek az országos mintarajz-iskolában, az Iparművészeti iskolában tanulhatják el művészetük elemi részét. — **Dinka Mariska.** Ne higgyen a hühös ígéretnek, mert nem igaz. Csupán a nők hiszékenységére alapítják ezeket a szépítőszereket és milliókat csapnak be vele. Ártatlan semmik. Senem árt, senem használ. Kár érette a pénz.

A „Független Ujság“ színes hirdető képét bárkinek megküldi kifüggesztés végett a kiadóhivatal, ha ezért levelező-lapon hozzánk fordul.

Élelmi cikkek nagybani árai a központi vásárcsarnokban.

Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete jelentése 1905. okt. 13.

Budapesti központi vásárcsarnok árai.

Husneműek: marhahus 100—112 K., vidéki borjúhús 112—120 K., sertéshús 130—150 K., szalonna füstölt 160—168 K., szalonna, olvasztani való 150—160 K., háj 160—170 K., sertés-

1904. évi forgalom: 22,000 bál.

Felhívjuk a t. c. gazdaközönség figyelmét
a budapesti
gyapju-aukcziókra

melyek második sorozata **folyó évi október hó
1-én** veszi kezdetét.

Az aukcziókra felküldött és „Gyapjuárverési vállalat
Budapest Dunaparti teherpályaudvar“ címzett gyapju-
küldemények a M. Á. V. összes vonalain tetemes
díjkedvezményben, valamint ingyen raktározásban ré-
szesülnek. Bejelentéseket elfogad és mindennemű fel-
világosítással szolgál:

HELLER M. S TÁRSA

GYAPJUÁRVERÉSI VÁLLALAT

Budapest, V. ker., Erzsébet-ter 13 szám.

Sürgönyozim: Consum, Budapest. Telefon: 25—02.

Magyar Élelmiszer-Szállító Részvény-Társaság

Budapest, V., Nagy-Korona-utca 17. sz.

ÜZLETÁGAK: =====

Szállítási osztály: baromfi-, tojás-, vad-, vaj-, gyümölcs- és
főzelékküldemények után, ha a társaság neve alatt kerülnek
feladásra jelentékeny szállítási kedvezményeket folyósít.
A szállítmányozásra vonatkozó mindennemű kérdésekben
(fuvardíjak, utirányok stb.) készséggel nyújt felvilágosítást.
Kiviteli osztály: A társaság berlini fiókja mindenféle élelmi
cikknek bizományi értékesítését elvállalja. Az árukra elő-
legket is folyósít.
Sertésbizományi osztály: A ferencvárosi sertésvásáron el-
vállalja hízott sertések bizományi értékesítését.

— Közelebbi értesítéseket a társaság igazgatósága ad. —

Gazdak Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII., Baross-utca 10. szám, II. em.

Alakult 1900.

Biztosítéki alap:

Kormány hozzájárulásával.....	400,000.— kor.
Alapítványok	1,278,240.— kor.
Alapítók	200,000.— kor.
Tartalékok	74,787.80 kor.
Összesen	2,253,007.80 kor.

1901. évi fölösleg.....	90,349.— kor.
1902. évi fölösleg.....	59,782.26 kor.
1903. évi fölösleg.....	109,331.73 kor.
1904. évi fölösleg.....	72,488.23 kor.

**Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az
ember életére, különféle módzatok szerint.**

Az üzlet-eredményben a biztosított tagok díjarányukban résztstlnnek
és az 1901. évi fizetfeleslegb. l. ugy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva
volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi fizet feleslegre közgyűlési határozattal tartalékokba he-
lyeztetett. Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatéri-
tésben résztstlnnek. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül vagy
a képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítást a- a inde
irányban készséggel szolgál **az igazgatóság**

HIRDETÉSEK

FELVÉTEKNEK

A KIADÓHIVATALBAN

BUDAPEST, ÜLLOI-UT 25.

A miskolci országos baromfi-kiállításon
diszoklevéllel kiüntetett

**sárga orpingtonok faj-
tisztá tenyésztőjásai**

12 darabonkint, patent csomagolással és
postai szállítással 10 koronaért kaphatók

Szilassy Elemér-nél
Verebély, Bars megye.

SZUPERFOSZFÁTOT,

mindennemű egyéb

Strassfurti kainitot,

Strassfurti kálitrágyasót 40% káli

tartalommal, továbbá

Műtrágyafélét, azonkívül

Rézgáliczot (98—99%) elismert kitűnő

szállít a

**„Hungária” műtrágya, kén-sav- és vegyi-ipar
részvénytársaság**

BUDAPEST, V., FÜRDŐ-UTCZA 8.